

Németh János

Archaikus erő – mai megfogalmazás

Szemereki Teréz kiállításáról

A zalaegerszegi Gönczi Galériában 2007 szeptemberében került megrendezésre Szemereki Teréz kiállítása. A keramikumművésznek közel negyven alkotását tekinthették meg a látogatók, akik egy míves, igényes, formagazdag kiállítási anyag látványával gazdagodtak. A samott, kőagyag, porcelán anyagokból készült munkák hűen tükrözték alkotójuk ars poeticáját, és mintegy keresztmetszetét adták eddigi munkásságának. Mai világunkban, amikor sok a művész és kevés a mester, a művésznő minden lépcsőfokot megjárva, a mesterség ismeretén keresztül jutott el a művészetig. Vagyis jól ismeri a fazekas kézművességet, az alacsony hőfokon égetett, bársonyosan meleg színű kerámia tárgyak „cserépízű” világát. Bőven kamatoztatta is mindezt korai munkáin.

A természet világából vett motívumok, növények, ágak, levelek rajza, a formák gazdagsága, lírai hangvételű szépséggel szólalnak meg munkáin az agyag nyelvén. A későbbiekben tovább lépve új technológiákat, módszereket ismert meg szimpóziumokon hazánkban és külföldön. Ezek ismeretében ősi kultúrák kerámiaművészetének hagyományait átfogalmazva építi munkáit. Művei egyszerűek, a mai közönséggel is párbeszédet kezdenek. Megszólítanak, és gondolatokra készítenek. Nem a technikai trükkök látványa, hanem az értelem és az érzelem egyensúlya hatja át munkáit. Ez igazi erénye. Mindez önfegyelmekkel társul. Műveiben a formai minimalizmus, a megmunkált felület tisztaságára való törekvés, az anyag szépségének megmutatása, kiteljesítése érvényesül. A forma érdekében színvilága mértéktartó, nem tarka, hanem színes, a rusztikus felület aláhúzza, kiemeli a mondanivalót. Témaválasztása tárgyi motívumaiban mítoszok, legendák világából merít, beleszóve a honfoglalás kori mondavilágot is. Az ősi művészet, a népművészet pedig egyetemes. Nem szükséges, hogy a kultúrák fizikálisan is érintkezzenek. A hasonló korú társadalmak, népek életszemlélete, a lelke találkozik és rokon produktumokat, műveket hoz létre. Akár óceánon innen vagy túl. Így aztán azonos gondolatokat fedezhetünk fel sok esetben európai vagy távol-keleti mondákban, mítoszokban. A hősök jelleme, de a cselekmény is sokszor hasonlatos. Tárgyi művészetünkben, a mi pástorfaragóink munkái azonos jegyeket hordoznak az afrikai varázslók vagy törzsi főnökök botjaival. A botvégek díszítésében hasonló

motívumok mutatkoznak. De a göcseji vagy órségi abrincsos, szalagdíszes, nagy lakodalmas fazekak olyanok, akár a görög archaikus edények. Az ősi formajegyek öröklődnek és tovább élnek. Olyan jelképpé alakultak, melyek a mindenkori művészetek nyelvének betűi, mondatai. Olvasni lehet a formákból. Mindezt szemet gyönyörködtetően érzékeltetik Szemereki Teréz jelképpé formált, szép kerámia plasztikái. Filozófusok, Napfivér-Holdnővér, Madár, ókori mítoszok lényei. Nem ábrázolja, idézi őket. Munkássága egyre gazdagodik, és még sok szép művével örvendeztetget meg bennünket. Szigorú igényessége, gyökerek iránti tisztelete, mesterséghez való alázata ezt ígéri.

És még egy kicsit időzzünk a kiállításon. A galéria két tagas termében, fehér környezetben, kitűnő megvilágításban, jó elrendezésben zavartalanul érvényesültek a művész kerámia plasztikái és térfalai. A „tőmondatos”

formák életet kapnak és kiteljesednek. Semmi esetlegesség, minden tárgy megkomponált egység. Nem szeretne csak meghökkentő és különös lenni, amint már hangsúlyoztam, nem felületi bravúrokra törekszik. A formák mondanivalója a fontos. Kerámiai idézik az archaikus ősi cserepek erőteljes hangját. Ez is vonzó munkásságában. Korunk kerámiaművészége csak részben új, de ugyanakkor sok felújított, korábban már használt, ismert

módszert, technológiát alkalmaz. Többek között ilyenek a redukciós égetési eljárások. Ez azonban csak akkor jó igazán, ha nem öncélú, nem csak a látványt, hanem a plasztika erejét, az anyag szépségét fokozza, annak belső törvényei szerint. A mesternek, a művésznek tudnia kell: a csont az csak csont! A lehetőségek ismertek és adottak. A mester, a művész a vázat hús, vér materiával kiteljesíti. Különös, jelképes alakjai a képzelet világába röpitenek, és a mítosz bennünk tovább folytatódik, majd időtlen kerámiaszobrai lakásunk, parkunk kedves darabjaivá válnak. Otthonra találunk, ha a művészetet sugallva megszólítanak. De elvesznek, ha csak a művészszerűséget hordozzák.

Szemereki Teréz sajátos világot teremtett. Öntörvényű, nem a felszínen, hanem a mélyben keresendők gondolatai. A kiállítás anyaga ezt bizonyítja. Ez alkalommal nem a kiállítás darabjairól akartam külön-külön szólni, hanem a művek lényegéről, szelleméről. Ezt azért érzem fontosnak, mert az alkotó tevékenység indító ereje a lélekben rejlik elsősorban, és nem csak az agy számítógépként működő tevékenységében. Kiagyalni ugyanis műveket nem lehet. Csak akkor jöhet létre mű, ha bennünk is dolgozik valami. A művészi kifejezés pedig nem lehet őszinte, ha nincs mély összefüggésben a mester vagy művész lelki alkatával. Ezt a régi kultúrák művészete is egyértelműen bizonyítja, vagy a naiv alkotók, alkotások megszólító és természetes ereje, mely nem a tudományos pontosságra épül. Tehát a műveket elsősorban a lélek szüli és szűri ki a lényegtelen, hogy a

legfontosabbat élénk tárja. Ez valahol a döntő, amikor a mesterségből művészet születik. Mindez, úgy érzem, Szemereki Teréz törekvéseiben tökéletesen megjelenik. Ez óvhatja meg attól, hogy felszínes divatáramlatok sodrásába kerüljön, és azok a gyökerek, azok az alapok, amelyeket az egyetemes kultúrák a kerámiaművészetben megteremtettek, elveszzenek. Ezekre, mint alapra építeni lehet, hogy a ma embere visszataláljon az elvesztett, elhalványult, de benne élő múltba. Mert nincs új a nap alatt, csak más van!

